

den er med til at åbne nyt land for den historiker, der skal arbejde med denne mærkelige, men så skønne landsdels fascinerende historiske problemer.

Johan Hvidtfeldt.

Horst Windmanns værk *Schleswig als Territorium* (Quellen und Forschungen zur Geschichte Schleswig-Holsteins. Bd. 30. 1954. 220 s. + kort, tidstabeller og stamtavler) er en blandt de mange tyske dissertationer, som i disse år udsendes i bogform. Som det er almindeligt i den unge tyske historieforskning, tager W. sit udgangspunkt i en gammel og velprøvet problemstilling, i dette tilfælde opbygningen af de tyske territorier. På forhånd kunne dette give anledning til betænkeligheder, men det tjener W.s forskerhæderlighed til ære, at hans noget inadækvate teoretiske ballast ikke tynger skuden i sæk.

Svagest virker den indledende gennemgang af Slesvigs befolkningsselementer. De frisiske områder og byerne Hedeby-Slesvig burde her langt klarere have været udskilt fra de øvrige områder som noget for sig. Dette ville dog rigtignok i afgørende grad have svækket W.s teori om den stærkt opblandede befolkning i det slesvigske område og gjort den kraftige betoning af Danmarks politiske indflydelse mindre nødvendig. (Det havde været mere på sin plads at fremhæve den politiske indflydelses betydning for forfatningsudviklingen i 14. årh. — under grev Gerhard III). Tiden før 1100 er i det hele taget ikke W.s stærkeste side. Nok er kronologien elastisk i 10. årh., men at lade Gorm være født ca. 950 er dog at gå for vidt. Lad det imidlertid passere som en trykfejl. At betegnelsen »Danmarkar bót« henføres til samme konge, vil glæde Hans Brix, men vel næppe heller mange andre.

Begreberne klares dog snart efter, og der redegøres kort, men udmærket for forskellen mellem Slesvig og de gamle tyske landsfyrstendømmer. Disse sidste var »von unten her gewachsene«, Slesvig derimod en »udspaltning« af det danske kongedømme. Hermed er vejen banet for en nøgtern gennemgang af Slesvigs statsretlige forhold i tiden indtil 1375. Det er ikke nye banebrydende tanker, der udmærker W.s værk, men derimod en omhyggelig og detaljeret udredning, hvilende på en udmærket metodisk skoling. På mangfoldige punkter føjes der nye træk til det billede, som tidligere fremstillinger har givet. Ikke mindst gælder dette forvaltningen. Hvor der fremsættes opfattelser, som afviger fra den tidligere forskning, gælder det enkelthederne: W. vil f. eks. ikke gerne betegne Knud Lavard som hertug; han er til-

bojelig til at betragte inne-ydelsen som en afløsning af natholdspigten etc. Af betydelig interesse er en analyse af de relevante afsnit af Kong Valdemars Jordebog.

W.s kendskab til den skandinaviske litteratur om emnet er i alt væsentligt tilfredsstillende, men citaterne er ganske vist slemme behæftet med trykfejl. Sætternisserne i Neumünster må være inkarnerede Slesvig-Holstenere. Og endelig må man spørge, hvornår det dog vil gå op for tyske historikere, at et register er en nødvendig bestanddel af et videnskabeligt værk.

Svend Ellehøj.

Trods alt, hvad der i tidligere Aar er blevet ydet af Mænd som J. O. Thiess, H. Ratjen, Franz Gundlach, M. Liepmann, Otto Scheel o. fl., har det længe været følt som et betydeligt Savn for Lærdomshistorien, at der ikke har foreligget en udførlig og tilfredsstillende Fremstilling af Kieler-Universitetets Historie. Dette Savn er nu delvis ved at blive afhjulpet gennem Udgivelsen af *Die Anfänge der Christian-Albrechts Universität Kiel* (Quellen und Forschungen zur Geschichte Schleswig-Holsteins Bd. 31., 1955). Det omfattende Værk (431 S.) har en over 40 Aar lang Tilblivelses-historie bag sig, og hverken den oprindelige Forfatter, Professor, Dr. Carl Rodenberg eller den, der har gennemarbejdet og færdiggjort Bogen, Landesbibliotekar Volquart Pauls kom til at opleve Udsendelsen, som Pauls' Eftermand Olaf Klose har Fortjenesten af at have besørgt.

Universitetet i Kiel, der i Aarhundreder skulde komme til at betyde saa meget for det aandelige Liv i Hertugdømmerne, blev stiftet 1665 af Hertug Christian Albrecht, men den egentlige Ophavsmand til det maa siges at være den kraftfulde Kansler J. A. Kielman v. Kielmannsegg. I det foreliggende Bind gives der nu en overordentlig grundig og alsidig, undertiden dog maaske vel bred, Fremstilling af det unge Universitets Tilblivelseshistorie og første Udvikling indtil ca. 1700. Arbejdet faar sin særlige Farve derved, at det næsten overalt er opbygget paa et meget indtrængende Studium af Akter i Universitetsarkivet. Da flere af disse senere er gaaet tabt i den sidste Krigs Ødelæggelser, faar Værket derved tillige for visse Partiers Vedkommende en ikke oprindelig tiltænkt, primær Kildeværdi.

Meget omsorgsfuldt gøres der Rede for alle de mange ydre Forhold, der maatte komme i Betragtning ved Grundlæggelsen af et nyt Universitet: Lærestaltens almindelige Karakter,